

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Лекція 1-2

План

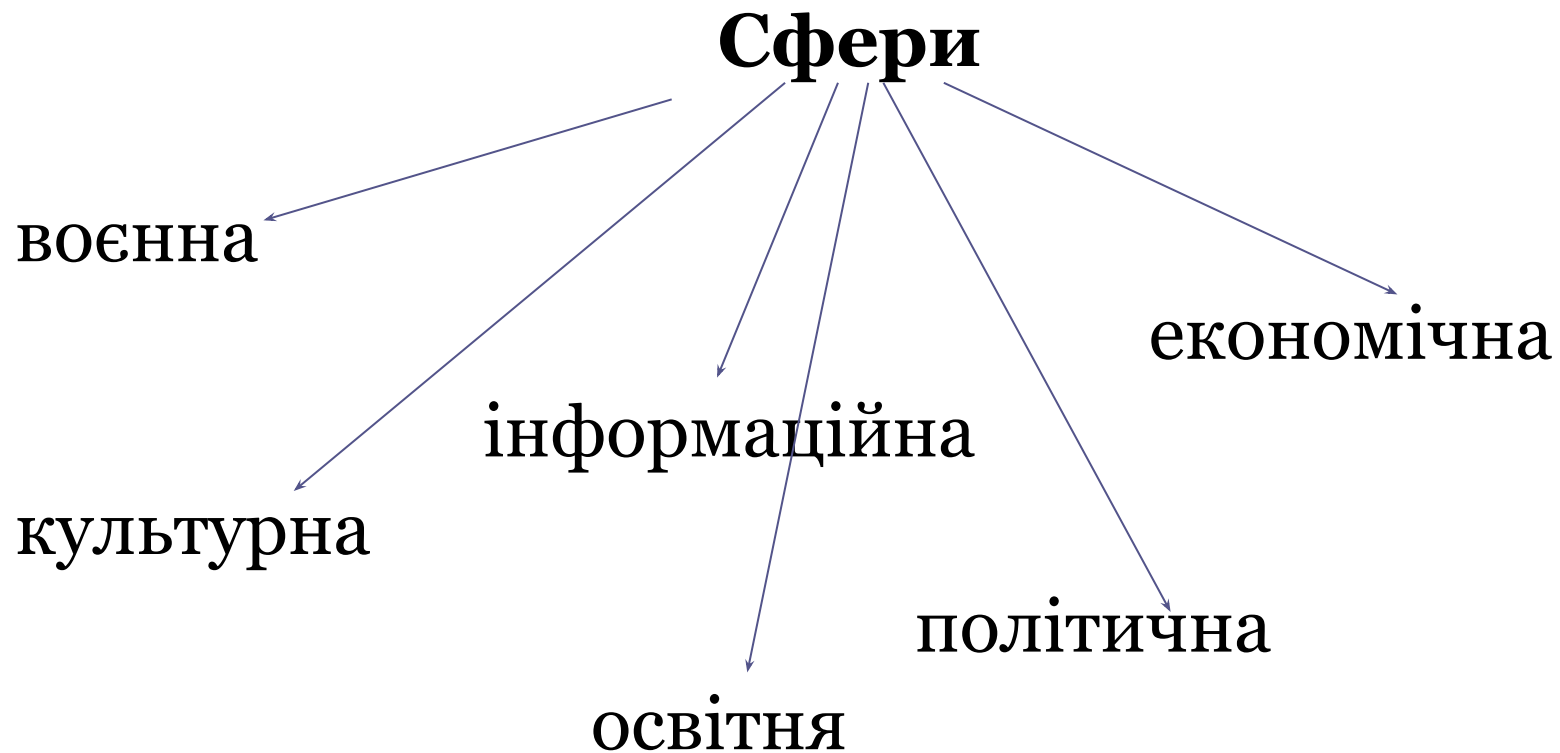
1. Кореляція понять «гібридна війна», «інформаційна війна», «інформаційне протиборство».
2. Інформаційна війна як компонент інформаційного протистояння.
3. Типологічна характеристика інформаційної війни

1. Кореляція понять «гібридна війна», «інформаційна війна», «інформаційне протистояння»

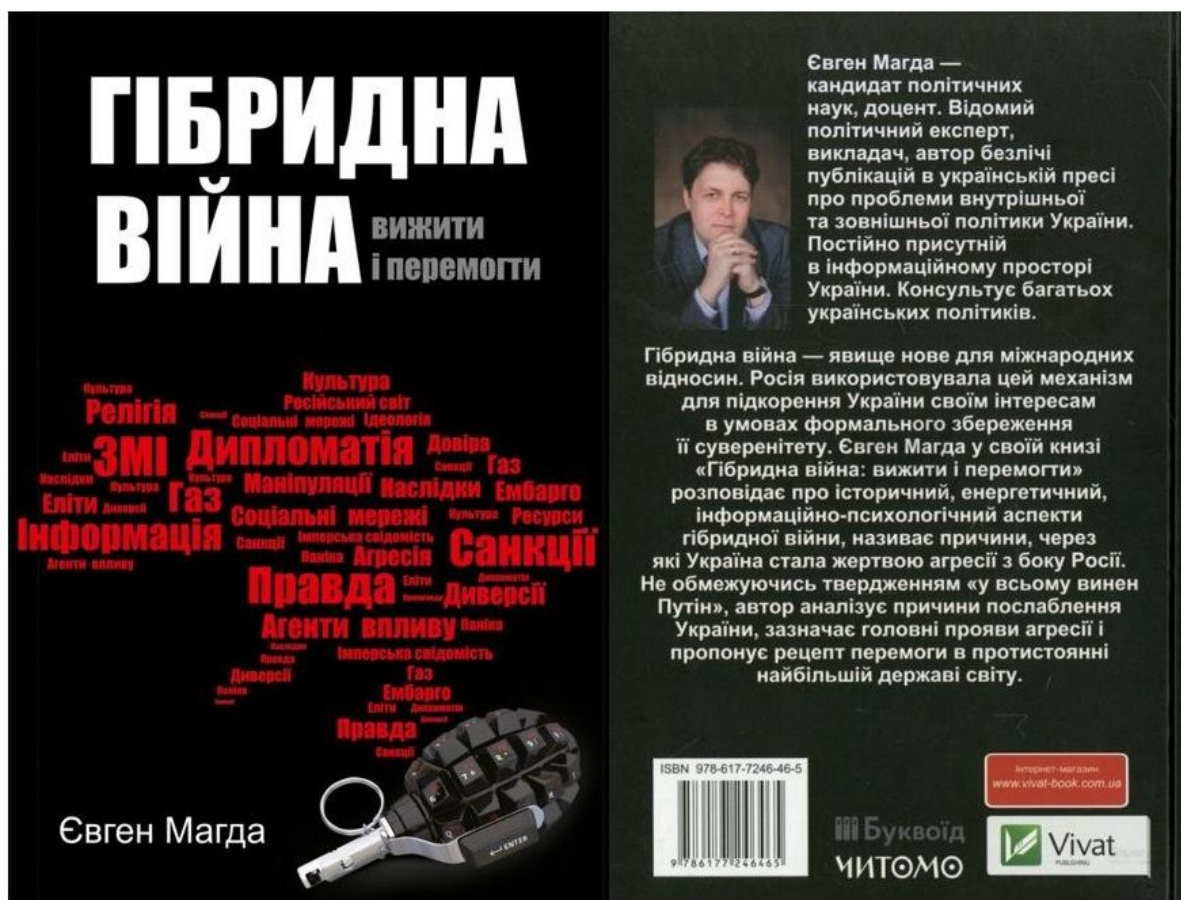
Гібридна війна - воєнні дії, що здійснюються шляхом поєднання мілітарних, квазімілітарних, дипломатичних, інформаційних, економічних та інших засобів з метою досягнення стратегічних політичних цілей (В. Горбулін).

Гібридність - форми нападу
на країну, яку визначено для агресії

Є. Магда «Гібридна війна: вижити і перемогти» (2015)

Г. Почепцова «Смисли і війни» (2016)

Г. Почепцов «Сучасні інформаційні війни» (2016),

Інформаційні виклики гібридної війни: контент, канали, механізми
протидії : аналіт. доп. / за заг. ред. А. Баровської (2016)

Світова гібридна війна: український фронт / за заг.ред. В. Горбуліна (2017)

Глобальний гібридний тероризм //

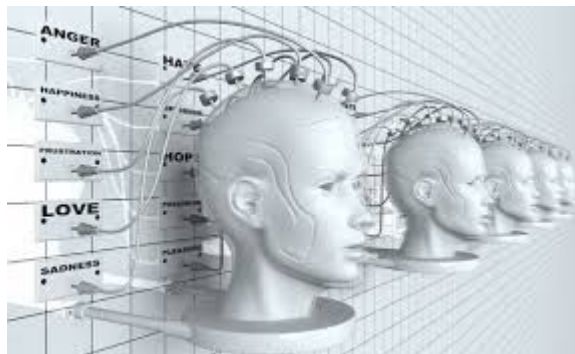
гібридна війна

- війна в Україні,
- бомбардування мирних сирійських поселень, лікарень і шкіл,
- цільове спрямування потоків біженців до Європи, зокрема до Німеччини,
- псевдогвалтування дівчинки Лізи близькосхідними біженцями в Берліні,
- серія терористичних вибухів у Франції,
- втручання російських спецслужб у виборчі процеси в багатьох країнах і навіть у США
- (відео ТСН про «жовті желети»)

Глобальний гібридний тероризм (гібридні війни)
розглядається в площині інформаційного
протиборства (протистояння)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРОТИБОРСТВО

суперництво соціальних систем (країн, блоків країн) в інформаційній сфері з приводу впливу на ті або інші сфери соціальних відносин і встановлення контролю над джерелами стратегічних ресурсів, у результаті якого одна група учасників суперництва отримує переваги, необхідні їм для подальшого розвитку

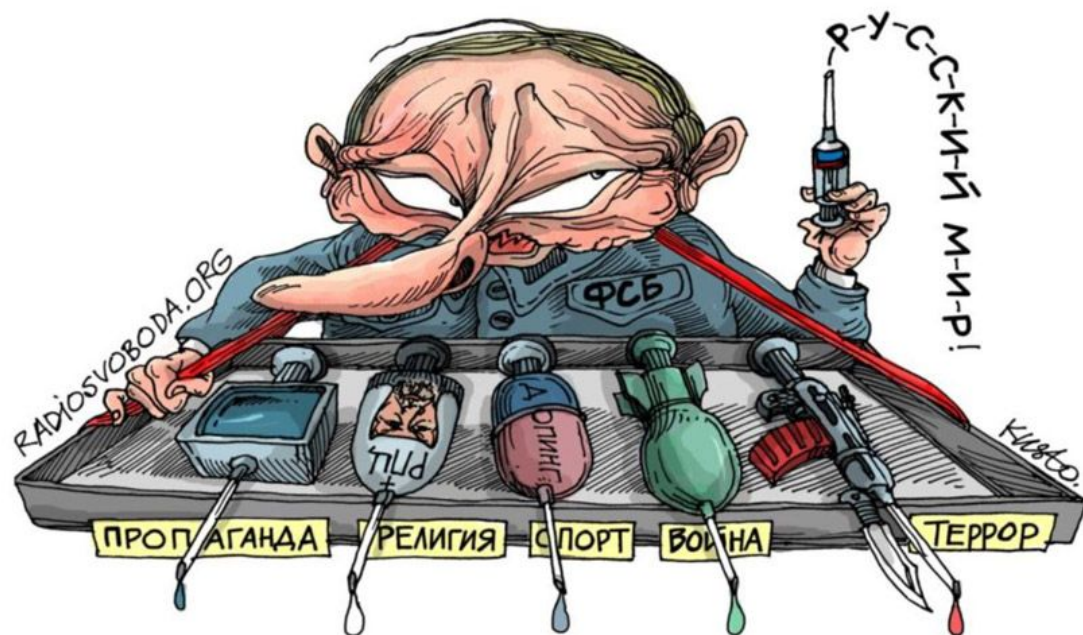

Форми інформаційного протиборства

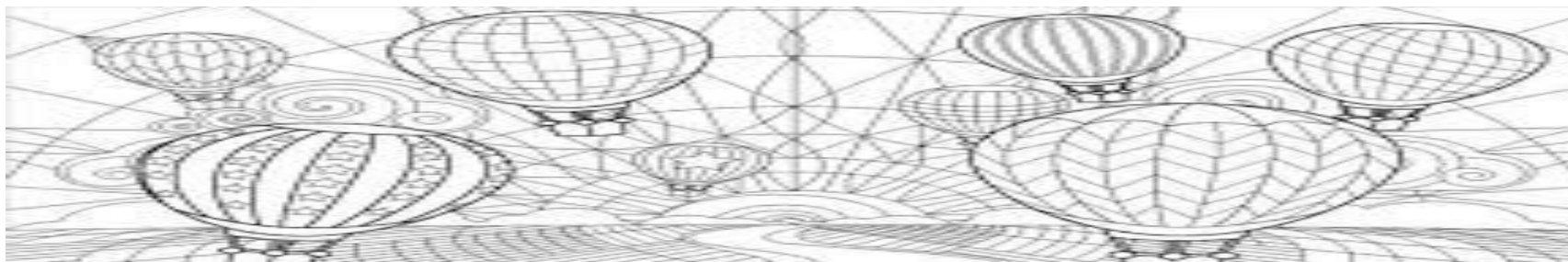
- політичні, дипломатичні й економічні акції;
- інформаційні та психологічні операції;
- підбивні та деморалізуючі пропагандистські дії;
- сприяння опозиційним і дисидентським рухам;
- надання усебічного впливу на політичне і культурне життя з метою розвалу національно-державних підвалин суспільства;
- проникнення в систему державного керування

ступені інформаційного протиборства:

- інформаційна експансія
- інформаційна агресія
- інформаційна війна

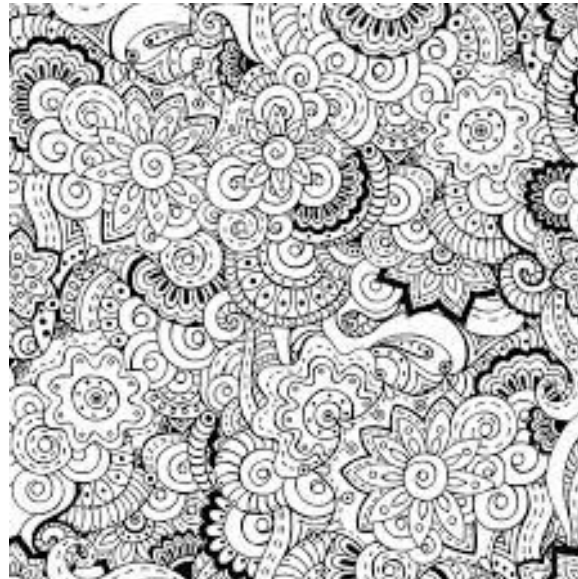
Інформаційна експансія - діяльність із досягнення інтересів методом безконфліктного проникнення в інформаційну сферу іншої держави

- Виділяють фізичний, інформаційний та віртуальний простори існування людини (Г.Почепцов).
- Віртуальний – мистецтво, культура, ідеологія, релігія тощо.
- Експансія відбувається в інформаційному та віртуальному просторах.

МЕТОДИ:

1) поступової, плавної, непомітної для суспільства зміни системи соціальних відносин за зразком системи джерела експансії

СТРУКТУРА СВІТОГЛЯДУ:

- Узагальнені знання (життєво важливі знання для людини, які практично і теоретично розкривають сутність стосунків між людиною і світом)
- Переконавання (інтелектуальна позиція, емоційний стан, стійка психологічна настанова, впевненість у справедливості своїх принципів, ідей, поглядів)
- Цінності (різні форми ставлення - позитивне, негативне, рідше нейтральне до явищ навколишнього світу, яке ґрунтується на потребах та інтересах особистості, людей, культур певного соціуму)
- Ідеали (уявний зразок досконалості, норма)
- Вірування (форма і спосіб сприйняття соціальної інформації, норм, цінностей та ідеалів суспільного життя; не набуті власним практичним чи пізнавальним досвідом, вони сприймаються як очевидні факти)
- Життєві норми (зразки, стандарти діяльності)

- 2) витіснення положень національної ідеології і національної системи цінностей (мова, культура тощо) і заміщення їх власними цінностями й ідеологічними установками (відео fb)

3) збільшення ступеня свого впливу та присутності, встановлення контролю над стратегічними інформаційними ресурсами, інформаційно-телекомунікаційною структурою і національними ЗМІ (у 2001 році в Києві відкрито російський медіа-центр; до 2014 року продавалися російські газети, транслювалися російські канали; щодо американського, французького, турецького впливу існує мовний бар'єр);

4) нарощування присутності ЗМІ в інформаційній сфері об'єкта проникнення

Інформаційна агресія

- дії однієї зі сторін в інформаційній сфері, спрямовані на нанесення супротивнику конкретної, відчутної шкоди в окремих областях його діяльності шляхом обмеженого та локального за своїми масштабах застосування сили (російські новини з інформацією про вхід України в ЄС). Вороже ставлення до об'єкта інформаційної взаємодії. Інформаційна агресія може перерости в інформаційну війну

Ознаки інформації агресії:

- 1) інформаційні впливи носять локальний характер (агресія зачіпає інформаційний простір держави-жертви не цілком, а тільки його частину);
- 2) обмеження часу (як правило, агресія припиняється після повного досягнення агресором усієї поставленої конкретної мети й рідко набуває затяжного характеру);
- 3) інформація приносить збитки.

Інформаційна акція -

- одноразова акція інформаційно-психологічного та інформаційно-технічного впливу, яка передбачає запланований вплив на свідомість шляхом поширення упередженої, неповної, недостовірної, таємної інформації з метою впливу на поведінку людей (наприклад, WikiLeaks)
- Проводиться:
в межах однієї країни країною інформаційним агресором

- WikiLeaks (/wikiˈliːks/, вікілікс, англ. wiki та leak — витік) — міжнародна організація, що займається витокami таємної інформації та її подальшою публікацією на своєму сайті. Джерела інформації завжди залишаються анонімними. Організацію було засновано в грудні 2006 зусиллями австралійця Джуліана Ассанжа.

- Едвард Джозеф Сноуден - американський програміст, системний адміністратор, колишній працівник ЦРУ та АНБ США. З червня 2013 року передає газетам The Guardian і The Washington Post інформацію про стеження Агентством національної безпеки США за інформаційними системами багатьох країн світу, що спричинило низку міжнародних скандалів. Сноуден був заочно звинувачений у шпигунстві і оголошений в міжнародний розшук.
- З 1 серпня 2013 отримав
- політичний притулок в Росії

Всю історію людства можна розглядати через призму інформаційних воєн!

- Інформаційні впливи з метою ураження супротивника існували завжди. У давні часи як перші інформаційні атаки використовувалися міфи. Наприклад, військо Чингісхана йшло услід за розповідями про їх неймовірну жорстокість.
- БАБА ЯГА – баба - ‘у тюркських народів почесна назва кожного старшого віком’;
ага – ‘старший брат,
старший начальник’.
- (І.Огієнко).

Інформаційна війна

– це дії, початі для досягнення інформаційної переваги шляхом завдання шкоди

1) інформації,

2) процесам, що базуються на інформації і інформаційних системах супротивника

при одночасному захисті власної інформації, процесів, що базуються на інформації і інформаційних системах. Основні методи інформаційної війни - блокування або спотворення інформаційних потоків та процесів прийняття рішень супротивника.

Однозначного визначення інформаційної війни немає. У поняття інформаційної війни вводять і агресію, і експансію

- Плутанина в термінології (інформаційна війна / інформаційне протиборство) виникла внаслідок перекладу документа американського аналітичного центру - корпорації «Ренд» MR-661-OSD «Strategic Information Warfare. A new face of War» (1996 p).
- Вперше з'явився термін — «стратегічна інформаційна війна (інформаційне протиборство)». Вона визначалася як війна з використанням державного глобального інформаційного простору й інфраструктури для проведення стратегічних військових операцій і зміцнення впливу на власний інформаційний ресурс. Різниця в перекладі слова «**warfare**», що може бути перекладене і як війна, і як боротьба, спричинила паралельне вживання понять «інформаційна війна» та «інформаційна боротьба (протиборство)».

- За висновками аналітиків американської корпорації "Ренд" воно передбачає вирішення наступних завдань:
- 1) створення в країні противника атмосфери бездуховності, негативного ставлення до культурної спадщини;
- 2) маніпулювання суспільною свідомістю і політичною орієнтацією груп населення держави з метою створення політичної напруги і хаосу;
- 3) дестабілізація політичних відношень між партіями, об'єднаннями та рухами з метою провокації конфліктів, розпалення недовіри, підозрілості, загострення політичної боротьби, провокування репресій проти опозиції і навіть громадянської війни;
- 4) зниження рівня інформаційного забезпечення органів влади й управління, ініціація помилкових управлінських рішень;
- 5) дезінформування населення про роботу державних органів, підрив їх авторитета, дискредитація органів управління;
- 6) провокування соціальних, політичних, національних і релігійних зіткнень;
- 7) ініціювання страйків, масових заворушень та інших акцій економічного протесту;
- 8) ускладнення прийняття органами управління важливих рішень;
- 9) підрив міжнародного авторитету держави, її співробітництва з іншими країнами.

Інформаційна війна -

- **найвищий ступінь інформаційного протиборства, спрямований на розв'язання** суспільно-політичних, ідеологічних, а також національних, територіальних та інших **конфліктів** між державами, народами, націями, класами й соціальними групами

шляхом широкомасштабної реалізації засобів і методів інформаційного насильства (інформаційної зброї).

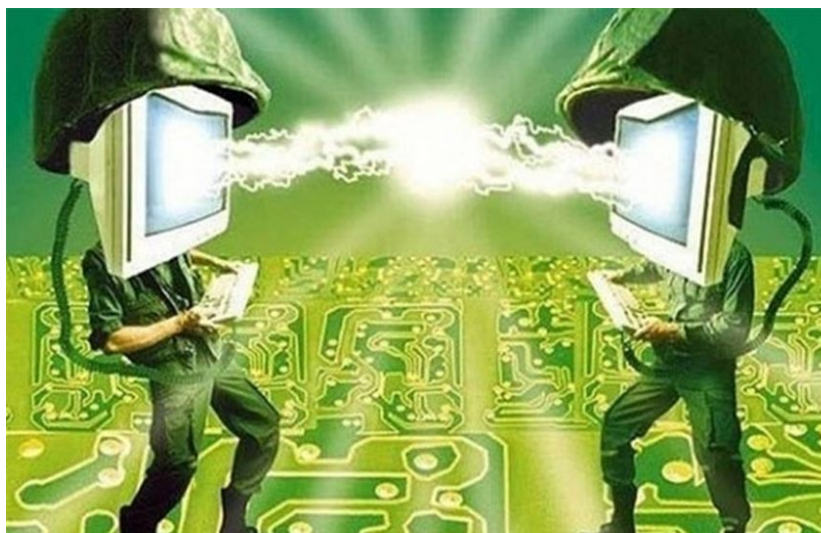
Мета - зламати волю супротивника й підкорити своїй волі іншу державу чи групу держав не скільки летальним (фізичним убивством людей), скільки нелетальним шляхом, що досягається за рахунок інформаційного впливу й морально-психологічного “придушення” волі населення та політичного керівництва.

Інститут національно-стратегічних досліджень США та деякі західні експерти і вчені виокремлюють сім складників інформаційних воєн:

- 1. Стратегія й тактика нейтралізації органів управління противника (командна війна).
- 2. Розвідувальна війна.
- 3. Електронна війна.
- 4. Психологічна війна.
- 5. Комп'ютерна війна.
- 6. ІВ у економічній сфері.
- 7. Інформаційний тероризм.
- Основними компонентами ІВ у військовій сфері прийнято вважати: розвідку; контррозвідку (насамперед, протидію розвідці противника, включаючи маскування та дезінформацію); радіоелектронну боротьбу; автоматизоване управління військами і зброєю; з'ясування державної належності військових об'єктів, їх ідентифікацію; навігаційне забезпечення своїх військ (сил) і засобів; морально-психологічне забезпечення дій власних військ (сил), психологічну боротьбу (придушення) противника.

Інформаційні війни ведуться у двох площинах:

- гуманітарній (інформаційно-психологічна війна);
- технічній (інформаційно-технічна війна).

Гуманітарна площина:

- деструктивний вплив на населення (цивільних та військових) семантично визначеної інформації. Таку інформаційну війну називають інформаційно-психологічною (відео «Розіп'ятий хлопчик»).
- В інформаційних війнах такого типу мова йде про нав'язування моделі світу (картини світ, світогляду) для прогнозування бажаного типу поведінки.

Класичним прикладом є війна в Перській затоці

- Формування потрібної громадської думки.
- Дезінформація збройних сил Іраку стосовно плану бойових дій, підрив довіри до президента Іраку Саддама Хусейна, допомога опозиції .
- Переконавання світової спільноти основне завдання було покладене на ЗМІ.
- Використовували ресурси політичних, релігійних організацій.
- Листівки переконували до дезертирства. В полон здавалися тисячами - близько 84000 військових. Опитування підтвердили, що у 70% причиною стали листівки. Розкидали динари з негативною інформацією про Хусейна. Розкладали радіоприймачі з фіксованою частотою.

- Поважний британський часопис The Times публікує матеріал «Операція Троя: російський план поширення хаосу в Україні». Автор статті – Том Парфітт повідомляє про таємний план «Троя», який у листопаді 2014 надіслав до Кремля колишній депутат російської Думи від путінської партії «Єдина Росія» Олексій Муратов, якого згодом призначили представником Путіна у донецьких сепаратистів. У плані були чітко зазначені імена ватажків проросійських заворушень, а шпигуни вже діяли на місці подій. Йшлося про стратегію підготовки населення Запорізької області до проросійського заколоту у регіоні, або як подавав це Муратов – «визволення від фашистських окупантів». Цей план, як наголошує автор, був частиною ширшого плану Кремля з дестабілізації України. Все це увійшло до доповіді, з якою ознайомився кореспондент британського часопису. Доповідь ґрунтується на витоках інформації з листів електронної пошти радника Володимира Путіна – Владислава Суркова, якого ще звуть «путінським Распутіним» (<https://www.radiosvoboda.org/a/29140013.html>).

Технічна площина:

- цілеспрямована дія для досягнення військової переваги шляхом нанесення шкоди інформації, інформаційним процесам, інформаційним системам супротивника при одночасному захисті власної інформації, інформаційним процесам та інформаційним системам.

До головних чинників, що впливають на стан морально-ідеологічної стабільності та безпеки в Україні, належать :

- відсутність цілісної системи інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади й управління;
- руйнування інтелектуального потенціалу, неготовність наявної системи освіти до підтримання процесів випереджувального розвитку держави;
- повільність процесів усвідомлення прошарком колишньої радянської партійно-господарчої номенклатури, наукової й творчої інтелігенції, паростками нової буржуазії свого місця в суспільстві та формування власне української еліти, що призводить до неможливості сформувати керівними колами зрозумілої й привабливої для суспільства національної ідеї;
- низький загальний рівень розвитку інформаційної інфраструктури, що не виключає ймовірність експансії іноземних компаній на ринку інформаційних послуг; руйнування національного інформаційного простору та виникнення можливості його використання в антидержавних інтересах; недостатній професійний, інтелектуальний і творчий рівень вітчизняних виробників інформаційного продукту та послуг, їхня неконкурентоспроможність на світовому інформаційному ринку;
- інформаційна експансія провідних іноземних держав, розроблення й використання ними, міжнародними чи вітчизняними злочинними організаціями різних сучасних способів безпосереднього підриву;